

B E L L E T E N

Cilt : LV

Ağustos 1991

Sayı : 213

TAŞINMAZ MALLAR HAKKINDA
YENİ KÜLTEPE VESİKALARI

Yrd. Doç. Dr. SEBAHATTİN BAYRAM

Kültepe kazılarında ele geçmiş olan 15.000 civarındaki tabletten pek azında ev satışından bahsedilmektedir. Büyük çoğunlukla ticarî muhtevalı olan vesikalardan ekonomik faaliyet ve ticarî canlılık hakkında edinilen in-tibaya göre, bu tür metinlerin daha fazla ele geçmesi beklenirdi. Üstelik, arsa-arazi satışına veya fiatına dâir ancak 1-2 metnin bulunması ve tarla satışına ilişkin vesika ele geçmemesi, C. Günbattı'nın belirttiği gibi¹, şaşır-tıcı olmakla beraber, Anadolu'da şahsî mülkiyetin sınırlı tutulduğu şeklin-de değerlendirilmemelidir. Bu durumu yerli halkın iktisadî gücüne ve ti-carî hayatın müessir kimseleri olan Asurluların, Anadolu'da bulunma se-beplerine bağlamak kâbilidir. Asurlularda, Anadolu'ya alış veriş yapmak için geldikleri ve zamanı dolduğunda memleketlerine geri dönecekleri düşüncesinin hâkim olduğunu ve onların bu sebepten dolayı gayr-ı men-kullere yatırım yapmadıklarını söyleyebiliriz. Ancak, bu insanların hiç ol-mazsa yaşayacakları bir evlerinin bulunması ve bazılarının iş durumları dolayısıyla taşınmaz mallarla ilgilenmesi gayet tabiidir.

Bu durumun yeni bir tesbiti olmak üzere, bu incelememizde 6 adet ev satış belgesi ve bunlara ek olarak tarla satışı veyâ kiralınması ile ilgili 1 metinle beraber toplam 7 adet vesikanın tamamının kopya, transkripsiyon, tercüme ve açıklamalarını, ayrıca, ev satışı veyâ fiatı hakkında dolaylı bilgi veren 7 adet vesikanın ise tamamen ya da kısmen transkripsiyon ve tercümelerini aktaracağız. Ek olarak arsa-arazi satışına veyâ fiatına dâir dolaylı bilgi veren 1 metinden de pasajlar alarak taşınmaz mallarla ilgili yeni örneklerimizi sunmuş olacağız.

¹ Doç. Dr. Cahit Günbattı, Ev Satışı ile İlgili Beş Kültepe Tableti ve Bunlardan Çı-kan Bazı Sonuçlar. Belleten c. LIII, Nisan 1989, Sayı 206 s. 51 vd. Meslekdaşımız burada ev satışı ile ilgili 5 adet satış senedini ele alıp incelemiş ve açıklamalarını yapmıştır.

Daha önce 30 civarında olduğunu bildiğimiz ev satış vesikalarına yeni 10, 2-3 tane olan arsa-arazi satış ve fiyatlarına yeni 1 örnekle beraber, daha önce geçmeyen tarla satışına dâir işlediğimiz eldeki tek 1 vesika bu konuda malzemenin değerini ortaya koymakta ve bize B. Kienast² tarafından toplanıp işlenen metinlerle beraber, C. Günbattu'nın³ ve V. Donbaz'ın⁴ işledikleri konuyla ilgili metinlerini de gözden geçirerek istatistikî bir şema çıkarma imkânı sağlamaktadır. Biz, bu şemayı 3 ayrı grupta sunacağız: 1) Satışı yapılan gayr-ı menkullerin fiyatlarını kaydeden metinler, 2) Hem satış fiyatlarını hem de satıştan vazgeçilmesiyle alıcıya müracaat edilmesi hâlinde ödenmesi şart koşulan fiyatları ve bunların nisbetlerini ortaya koyan metinler, 3) Satış fiyatları belirtilmeyen fakat itiraz hâlinde ödenmesi gereken miktarları kaydeden metinler :

1) ARSA, TARLA ve EV SATIŞ FİYATLARI

Metin :	Satılan şey :	Fiatı :
No. 1 - 84/k 169	<i>eqlum mēraštum</i>	15 <i>šeql KÛ.BABBAR</i>
AKv No.1	5/6 <i>šubat qaqqurū pašüütum</i>	180 <i>šeql KÛ.BAB. tiri</i>
a/k 1401	<i>qaqquru</i>	68 <i>šeql KÛ.BABBAR</i>
AKv No. 7	<i>bētum</i>	[x] <i>šeql KÛ.BABBAR</i>
AKv No. 16	"	[x] " "
AKv No. 31	"	18 " "
AKv No. 22	"	21 " "
No. 2 - b/k 121	"	30 " "
AKv No. 39	<i>bētū</i>	33 " "
AKv No. 6	<i>bētum</i>	33 3/4 <i>šeql KÛ.BAB.</i>
No. 3 - j/k 39	<i>bētū</i>	60 <i>šeql KÛ.BABBAR</i>
88/k 1050	"	60 " "
AKv c - BIN 4 173	<i>bētum</i>	65 " "
No. 5 - a/k 1255	<i>bētū</i>	120 " "
AKv f - TCL 4 21	"	129 " "
AKv g - KTS 7a	<i>bētum</i>	120 " "
n/k 72	"	150 " "
AKv e - VAT 9218	"	181 " "

² Burkhardt Kienast, Das Altassyrische Kaufvertragsrecht, Stuttgart-1984. Bu kitapta daha önce geçen taşınmaz mallarla ve diğer satış türleriyle ilgili dolaysız ve dolaylı bilgi veren metinler tamamen veyâ kısmen aktarılmıştır. Konumuzla ilgili olup dolaylı bilgi verenler s. 84 vd. da transkripsiyon ve tercümeleriyle beraber verilmiş, s. 89'daki listede ise fiyatlarla ilgili bilgiler kaydedilmiştir. Eserdeki 1, 6, 7, 16, 22, 23, 31 ve 39 nolu taşınmaz mallarla ilgili metinler ise transkripsiyon, tercüme ve açıklamalarıyla birlikte işlenmiştir. Bunlardan sadece 1 nolu metin arsa-arazi, diğerleri ev satışı ile ilgilidir. Kitabı, bu makalemizin devamında AKv şeklinde kısaltacağız.

³ Cahit Günbattu, a.g.y.

⁴ Veysel Donbaz, Publication of The Kültepe Tablets Housed in Ankara, XXXII. RAI, Münster, 8-12.7.1985 s. 149 vd.; Some Remarkable Contracts of 1-b Period Kültepe Tablets, T. Özgüç Armağan Kitabı s. 75 vd.

<u>Metin :</u>	<u>Satılan şey :</u>	<u>Fiatı :</u>
AKv d = CCT 5 31a	<i>bêtum</i>	210 " "
AKv a = ATHE 55	<i>bêtû</i>	240 " "
90/k 149	<i>bêtum</i>	300 " "
b/k 117 ve b/m 111	"	470 " "
No. 7 = 90/k 144	<i>bêtû</i>	610 " "
AKv b = CCT 5 19c	<i>2 bêtû</i>	780 " "
AKv k,l,m=TCL 14,2;11 TTC 6	<i>bêtû</i>	960 " "
AKv h= Or NS 50 101 No.2	<i>bêtum</i>	1200 " "
AKv n = VAT 9251	<i>bêtû</i>	300 <i>ma-na URUDU</i>
n/k 1742	"	140 " "

B) SATIŞ FİATI İLE SATIŞA İTİRAZ EDİLMESİ HÂLİNDE ÖDENMESİ ŞART KOŞULAN MİKTARI KAYDEDEN METİNLER VE BUNLARIN NİSBETLERİ

<u>Metin :</u>	<u>Satılan şey :</u>	<u>Satış fiatı :</u>	<u>İtiraz hâlindeki ödeme :</u>	<u>Nisbet :</u>
n/k 72	<i>bêtum</i>	150 ş. <i>KÛ.B.</i>	300 ş. <i>KÛ.BABBAR</i>	% 200
AKv No. 31	"	18 ş. "	60 ş. "	± % 330
AKv No. 22	"	21 ş. "	60 ş. "	± % 286
No. 2 = b/k 121	"	30 ş. "	120 ş. "	% 400
No. 3 = j/k 39	<i>bêtû</i>	60 ş. "	300 ş. "	% 500
No. 1 = 84/k 169	<i>eqlum mēraštum</i>	15 ş. "	120 ş. "	% 800
88/k 1050	<i>bêtû</i>	60 ş. "	600 ş. "	% 1000

C) SATIŞ FİATI BELİRTİLMİYEN FAKAT SATIŞA İTİRAZ EDİLMESİ DURUMUNDA ÖDENECEK MİKTARI KAYDEDEN METİNLER

<u>Metin :</u>	<u>Satılan şey :</u>	<u>İtiraz hâlinde ödenecek miktar:</u>
v/k 52	<i>bêtum</i>	45 <i>şeqel KÛ.BABBAR</i>
a/k 1263	<i>bêtû</i>	60 " "
n/k 31	<i>bêtum</i>	180 " "
No. 4 = 80/k 25	<i>bêtû</i>	300 " "
v/k 28	"	600 " "
No. 6 = k/k 35	<i>bêtum</i>	600 " "

Yukarıdaki listede görüldüğü üzere 18, 21, 30 ve 33 *şeql* gibi düşük fiatlara ev satılmasına karşın 780, 960 ve hatta 1200 *şeql* gümüşe de ev alınmakta ve satılmaktadır. Fiatlar arasındaki bu büyük fark, satılan evlerin kalite ve genişlik bakımlarından birbirinden çok ayrı olduğunu ortaya koymaktadır. Lûgatlerde Eski Asur ve diğer devirlere âit metinlerde *bētum* kelimesi için “ev” karşılığının dışında “mal, mülk; ticarethane”, hatta “arsa, arazi” anlamları da verilmektedir⁵. L. Motouš tarafından belirtilen⁶ ve C. Günbattu tarafından kabul edilen⁷ KKS 21 metnindeki *bētum*’un özel bir ev olmayıp, “ortaklaşa kullanılan ve içinde çalışan köleleri de kapsayan bir mülk” olduğu şeklindeki açıklama, herhâlde gerçeği yansıtmakta ve yukarıdaki ev satış fiatlarının farkını kısmen izah etmektedir. Bu kelime gerçekten de, belirtildiği gibi, “geniş ve büyük ev, mülk” hatta “köşk” gibi karşılıkları yanında “geniş işyeri; büyük ticarethane” mânâlarını da hâiz gibi görünmektedir.

Şimdi önce taşınmaz mallar hakkında ikinci derecede ehemmiyeti hâiz metinlerin tamamen veyâ kısmen transkripsiyon ve tercümelerini ele alalım. Daha sonra konuyla doğrudan ilgili 7 adet belgemizin tamamını, her yönüyle inceleyip gereken açıklamaları yapalım.

A. Arsa fiatları hakkında bilgi veren ender metinlerden olup, *Aššur-imitti* ile *Lamaša*’nın *Ušur-ša-Aššur*’a gönderdikleri ticarî muhtevalı mektubu teşkil eden Kt a/k 1401 nolu tabletin 23-24. satırlarında şu cümle geçmektedir: ²³ 1 *ma-na 8 GĪN KÙ.BABBAR a-na šī-mi-im* ²⁴ *qá-qí-ri a li-mi-im Šu-İštar ni-iš-qúl*, “Arşanın fiatı olan 68 *şeql* gümüşü *limmum Šu-İštar*’a ödedik.” İfade, hem arsa fiatını bildirmekte, hem de bunun *limmum* uvanındaki şahıslara ödendiğini ortaya koymaktadır. Metinde *limmum* ile şahıs adı arasında unutulmuş bir *ša* işâretinin var olduğunu kabul edecek olursak, cümleyi “Arşanın fiatı olan 68 *şeql* gümüşü *Šu-İštar*’ın *limmum*’luğuna kadar ödedik” şeklinde değerlendirmek de mümkündür. Paranın *limmum*’a ödenmesi satışın Asur’da gerçekleştiğini ortaya koymaktadır.

B. Yerli *Hašui* ile kardeşi *Kurkasiba* arasındaki anlaşmazlıkla ilgili metnin tamamının transkripsiyonunu ve gerekli kısımlarının tercümelerini aktarıyorum. Kt 88/k 1050: ¹ *KIŠIB Kà-nu-nu-ú GUDU ša A-šūr* ² *KI-*

⁵ AHw 133a 5; CAD B 295a 7a.

⁶ Lubor Matouš-Marie Matoušová-Rajmová, Kappadokische Keilschrifttafeln mit Siegel, Prag-1980, s. 50.

⁷ C. Günbattu, a.g.y. s. 58’de konu ile ilgili daha geniş açıklama vardır.

ŠIB *İ-lá-ás-ra-ni* ³*KIŠIB* *Ha-ás-ra-a tám-kà-ru-ú* ⁴*ša* *Ha-šu-i ip-ħu-ru-ma* ⁵*lu tám-kà-ru lu nu-a-ú* *Ha-šu-i* ⁶*a-ša-sú ú sé-re-e-šu* ⁷*a-ħe-e-šu ip-ru-sú-ma* ⁸*Ha-šu-i a-ša-sú* ⁹*[ú] sé-re-e-šu* ¹⁰*a-na tám-kà-ru-tim* ¹¹*i-dí-nu-šu Ku-ur-kà-sí-ba* ¹²*a-ħu-šu A-ta-i-a* ¹³*Ta-ri-ku-tá ú A-be-li-i* ¹⁴*il, -qí-ú 1 ma-na KÛ.BABBAR ší-im* ¹⁵*be-té-šu A-ra-wi-i* ¹⁶*Ša-ra-bu-nu-wa-a A-li-le-e* ¹⁷*A-ta-na Ta-li-a A-lu-wa-a* ¹⁸*Tù-ut-ħi-li-a Pè-ru-wa-a* ¹⁹*Wa-lá-ni-i Ki-kà-ar-ša-an* ²⁰*KÛ.BABBAR a-nàm ba-áb A-šùr* ²¹*i-zu-zu-ú šu-ma a-na Ha-šu-i* ²²*a-ší-tí-šu ú sé-re-e-šu* ²³*ma-ma-an i-na be-el ħu-bu-li-šu* ²⁴*nu-a-ú-um šu-um-šu lá-qé* ²⁵*KÛ.BABBAR a-nim šu-ma* ²⁶*a Ha-šu-i a-ší-tí-šu* ²⁷*ú sé-re-e-šu* ²⁸*i-tù-a-ar 10 ma-na KÛ.BABBAR* ²⁹*a-na tám-kà-ru-tim i-ša-qú-lu,* ³⁰*“14-21 Onun ev(ler)inin fiatı olan 1 mina gümüşü, (İsimleri sayılan 10 kişi) bu parayı Asur'un kapısında paylaşacaklar. 21-29 Eğer, Haşui, karısı ve çocuklarından parayı almış olan alacaklı ya da yerli biri, Haşui, karısı ve çocuklarına itiraz edecek olursa tüccarlık için 10 mina gümüş ödeyecek!*

6, 9, 22 ve 27. satırlarda geçen *šerrum*, Eski Asur metinlerinde *šar-rum* olarak da yazılmakta ve “(küçük) çocuk” mânâsına gelmektedir: AHw 1217b; CAD A II 463a b.

Metinden, evin fiatı ile ilgili bir itirazın vâki olması hâlinde bunun 10 katının ödenmesi şartı açıkça anlaşılmaktadır.

C. *Amurru-bāni* ile *Animum* arasındaki anlaşmazlıkla ilgili *Kaniš kārumu*'nun kararını kaydeden metin evin fiatı ve durumu ile ilgili bilgi de vermektedir. Kt a/k 1066: ¹*MAR.TU-ba-ni ù A-ni-num <iş-bu-tù-ni-a-tí-ma>* ²*i-na ba-áb ħa-ra-ni-šu* ³*ša A-ni-nim* ⁴*um-ma MAR.TU-ba-ni-ma* ⁵*a-na A-ni-nim-ma* ⁶*ší-im É^{te-c} KÛ.BABBAR* ⁷*dí-nam um-ma A-ni-num-ma* ⁸*mì-šu-ú KÛ.BABBAR ší-im* ⁹*É^{te-c} ša té-ri-šu-ú* ¹⁰*É^{tù-ú} a-na 3 ma-na* ¹¹*KÛ.BABBAR uk-ta-lu* ¹²*um-ma MAR.TU-ba-ni-ma* ¹³*iš-tù-ma É^{te-c}* ¹⁴*lá ta-am-tù-ú-ni* ¹⁵*i-na a-mì-im ša KÛ.BABBAR* ¹⁶*i-du-nu-ni-ku-ni* ¹⁷*a-ma-at-kà i-na* ¹⁸*É^{te-c} lu tù-ší-i* ¹⁹*a-na a-wa-atim a-ni-a-tim* ²⁰*kà-ru-um Kà-ni-iš* ²¹*i-dí-ni-a-tí-ma ší-bu-tí-ni* ²²*İĞİ GİR ša A-šur ba-áb* ²³*DINGIR^{im} ni-dí-in* ²⁴*İĞİ Ú-ra-a İĞİ [.]^dUTU* ²⁵*İĞİ A-šur-i-mí-tí* ²⁶*İĞİ İ-tur₄-DİNGİR,* ²⁷*“1-3 Amurru-bāni ve Animum, Animum'un yolunun kapısında <bizi tuttular>: 4-5 Amurru-bāni Aninum'a şöyle dedi: 6-7 Ev(ler)in fiatı olan parayı bana ver! Aninum şöyle cevap verdi: 8-9 Niçin ev(ler)in fiatı olan parayı soruyorsun? 10-11 Evler 3 mina gümüşten dolayı alıkonmuştur. 12-14 Amurru-bāni şöyle dedi: Evlerin (değ-*

rini) tenzil etmediğinden (ve) ¹⁵⁻¹⁸onların bize verdiği senin diğer parandan (dolayı), kadın kölen/ikinci karın ev(ler)den çıksın! ...". Herhâlde satılan evin parasıyla ilgili olan metinde, *Kaniš kârumu*'nun haklarında hüküm verdiği *Amurru-bâni* ve *Aninum* isimli Asurluların akraba oldukları anlaşılmaktadır.

D. *Aššur-malik* ile *Adad-ribi* isimli şahıslar hakkında hukukî bir metin olan Kt j/k 292 nolu metin de konuyla ilgilidir: ¹*KIŠIB En-um-A-šur DUMU Iš-me-A-šur* ²*KIŠIB İli₃-ba-ni DUMU A-lá-bi₄-im* ³*KIŠIB Ú-sú-ur-ša-A-šur DUMU Šu-Be-lim* ⁴*KIŠIB* ^d*IM-ri-bi₄* *DUMU Ga-zi-a* ⁵*A-šur-ma-lik* ^ù ^d*IM.GAL* ⁶*i-na mi-ig-ra-ti-šu-nu* ⁷*iš-bu-tù-ni-a-ti-[ma]* ⁸*ni-iš A-lim^{ki} it-mu-ú-ma* ⁹*lu É^{be-te} lu tuṣ-pi ha-ru-mu-tim* ¹⁰*i-na Kâ-ni-iš^{ki} lu i-na* ¹¹*Ni-ih-ri-a e-zi-bu-ni* ¹²*qá-tám ša* ^d*IM-ri-bi₄* ¹³*A-šur-ma-lik iš-a-am* ¹⁴*a-na qá-ti-šu* ^d*IM-ri-bi*, ¹⁵*ù me-er-ú-šu a-na A-šur-ma-lik* ¹⁶*ù me-er-e-šu ú-lá i-tù-a-ar* ¹⁷*qá-tum ša* ^d*IM-ri-bi₄* ¹⁸*a-na A-šur-ma-lik i-za-az,* ⁵⁻⁸*Aššur-malik* ve *Adad-ribi* mukaveleleri gereği bizi tuttular ve şehrin huzurunda yemin ettiler: ⁹⁻¹¹*Kaniš*'te veyâ *Nihria*'da bıraktıkları ister evler, isterse zarflı tabletler (üzerindeki) ¹²⁻¹³*Adad-ribi*'nin hissesini *Aššur-malik* satın aldı. ¹⁴⁻¹⁶Onun hissesi için *Adad-ribi* ve çocukları *Aššur-malik* ve çocuklarına müracaat etmeyecek. ¹⁷⁻¹⁸*Adad-ribi*'nin hissesi *Aššur-malik* için duracak." 4, 12, 14 ve 17. satırlarda, daha önce dâima *Adad-rabi* olarak geçen şahıs adı, *Adad-ribi* şeklinde kaydedilmiştir. Bu metnimizden ise *Aššur-malik* 'le *Adad-ribi*'nin kardeş veyâ ortak olabilecekleri anlaşılmaktadır.

E. *Akala* isimli kadının borcu ile ilgili metinde, 140 *mina* bakırdan bahsedilmekte, vâde yapıldıktan sonraki satırlarda ise bunun *Amur-Aššur*'un evinin fiatı olduğu kaydedilmektedir. Kt n/k 1742: ³*KIŠIB A-kâ-la ša hu-bu-ul* ⁴*A-kâ-la 2 GÚ 20 ma-na URUDU ...* ¹⁵... *URUDU ši-im* ¹⁶*be-té* ¹⁷*ša A-mur-A-šur,* ³⁻⁴*Akala*'nın mührü. *Akala*'nın borcu (olan) 140 *mina* bakır hakkında... ¹⁵⁻¹⁷Bakır, *Amur-Aššur*'un evinin bedeli(dir)."

F. *Aššur-malik* ile *İsmet-ili* arasındaki bir meselenin kaydedildiği Kt 84/k 438 nolu metnin son 6 satırında şunlar kaydedilmiştir: ¹⁵*ši-im É^{tim} 16* *ša! wa-ar-ki É* ¹⁷*A-šur-ma-lik ú-tá-hi-šu-um* ¹⁸*É^{tü} a-na* ¹⁹*Iš-me-et-DINGİR* ²⁰*i-za-zu,* "*Aššur-malik*'in evinin arkasındaki evin fiatını ben ona yaklaştırdım! Ev *İsmet-ili* için duracak."

G. *Puzur-İstar*'ın 5 Asurluya gönderdiği ev ile ilgili bilgiler de bulunan Kt 90/k 149 nolu 39 satırlık metnin 32-34. satırlarında : ...5 *ma-na*

³³KÜ.BABBAR *a-sí-ma a ší-im* ³⁴É^{ti-im} *ás-qú-ul-ma*, “5 *mina* gümüşü tartıştım ve evin fiatı olarak ödedim” ifâdesi geçmektedir.

H. *Lamassî*'nin bayan *Habuahşuşar*'a gönderdiği ve “sen benim kızkardeşimsin, sen benim beyçemsin” ifâdesinin de bulunduğu Kt a/k 1385 nolu tabletin, sonraki satırlarında şunlar yazılıdır: ⁵*ki-ma i-a-tí i-zi-zi-ma* ⁶É^{be-té-c} *a-na* ⁷*ší-mi-im dí-ni-ma*, “Benim vekil(ler)im karşı dursunlar ve ev(ler)imi satsınlar ve..”

Şimdi, gayr-ı menkullerle ilgili asıl satış vesikalarına geçelim. Bunlardan 1 nolu metnimiz tarla satışı ya da kiralanması, 2-7. metinlerimiz ise ev satışı hakkındadır.

No.1 (Kt 84/k 169)

Satıcısı, alıcısı ve şahitlerini yerlilerin teşkil ettiği bu metin, Kültepe tabletlerinde ilk defa olarak tarla satışından bahsetmekte ve “*eqlum mēraštum* = ziraate elverişli tarla” ibâresini taşımaktadır. Özellikle baş ve son kısımlardaki eksikler, ilgili şahıslar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmamızı engellemiştir. Tarla için verildiği kaydedilen 15 *šeql* gümüş, oldukça düşük bir miktar olup, ayrıca tarlanın 5 seneliğine kiralanmış olduğu intibia da veren metinde, yer yer hata ve anlaşılamayan kısımlara rastlanmaktadır. Tarla satışından vazgeçilip alıcıya müracaat edilmesi hâlinde, satış fiatı olan 15 *šeql*'in sekiz katı, yâni 2 *mina* ödeneceği kaydedilmiştir.

[KÍ . kâ]-lu-wa-a

[. .]-nu-ma-an

ù Ša-ak-ri-ú-ma-an

[DUMU]^c-šú eq-lam

5. me-ra-ás-lám a-na 15 GÍN KÜ.BABBAR

Ha-ra-ni-iš

ù Hu-da-da

iš-ú-mu

a-dí-i MU.5.ŠE

10. e-qal-šú-nu

K. [š]u-um-šú

Ay. KÜ.BABBAR a-dí-i

MU.5.ŠE 15 GÍN

KÜ.BABBAR-šú-nu ú-ta-ru-šú-nu-tí-ma

15. *ù e-qal-šû-nu*
i-la-qí-ú šû-ma
ma-ma-an a-na eq-lim
i-tù-a-ar 2 ma-na KÙ.BABBAR
i-ša-qú-lu IGI A-sú
20. *DUMU Da-lá-áš IGI Tù-ma-na*
[.]ku-ur IGI Pé-ru-a
- K. *[.]la-ki-a-ra-áš*
[.]Šu-um-na-aḫ-šû
- SK. *[.]da-šû*

(1-4) [*ka/luwa* ile oğulları' [ ] *numan ve Šakriuman*'dan 4-5) ziraate elverişli tarlayı 15 *šeḡel* gümüş karşılığı (6-8) *Ḫaraniš* ve *Ḫudada* satın aldılar. (9-10) (Tarla) 5 seneye kadar onların tarlasıdır. (11-14) Her halde onların parası (olan) 15 *šeḡel* gümüşü 5 seneye kadar onlara iade edecekler ve (15-16) tarlalarını (geri) alacaklar. (16-19) Eğer herhangi bir kimse tarla için itiraz edecek olursa 2 *mina* gümüşü ödeyecekler! (19-24) *Dalaš*'ın oğlu *Asu*'nun huzurunda, [.] kur, [ ] *lakiaras*'ın [oğlu'] *Perua*'nın huzurunda, [ ] *dašû*'nun [oğlu] *Šumnaḫšû*'nun huzurunda.

Açıklamalar :

St. 1-2'de tarla satışını yapan şahısların kaydedilmiş olduğunu ve dolayısıyla bir *KÍ* ya da *iš-tí* yazılmış olması gerektiğini düşünüyoruz.

4-5. *eqlum mēraštum* “ziraate elverişli tarla, ekilmeye hazır tarla” ibaresi diğer devirlere ait metinlerde de ancak bir defa, fakat Eski Asurca Kültepe metinlerinde, üstelik satışı ya da kiralanması bahis konusu edilerek ilk defa geçmektedir. İfadedeki *mēraštum* kelimesi, Kültepe metinlerinde ödeme zamanını belirtmek maksadıyla daha önce bir defa geçmiştir: AHw 645b; CAD M II 24a 2.

6. Daha önceki metinlerde rastlayamadığımız ve 7. satırdaki *Ḫudada* ile beraber geçen *Ḫaraniš*'in, Akadca *ḫarrānum* ile ilgisi herhâlde olmalıdır. Diğer bütün şahıs adlarının yerlilere ait olduğunu da nazara alarak, bunu yerli bir isim kabul ediyoruz.

10., 15. satırlarda geçen *GAL* işareti, metnin akışı, satılmış olan tarlanın ifade edilmek istendiği intibasını verdiğinden dolayı, *-qal* diye alınmıştır. Ancak, *eqlum* kelimesinin status constructus hâli *eqel* olduğundan, burada *qel* ya da *qé-el* işaretleri beklenirdi.

No.2 (Kt b/k 121)

Asurca isim taşıyan bir babanın, herhalde yerli karısından doğma yerli dilde bir isim taşıyan oğluna âit evinin, bir başka Asurlu'ya düşük bir ücretle satıldığına ilişkin belgedir. Ev hakkında itiraz vâki olması hâlinde, fiatının 4 katı olan 2 *mina*'nın alıcıya ödeneceğinin kaydedildiği senedin, 4 tane yerli şahidi vardır.

a-na 1/2 ma-n[a KÛ.BABBAR]

ù ū-ib-ti-s[u]

Ē^{be-tim} iŝ-ti

Šar-ni-kâ-an DUMU Šu-Be[-lim]

5. *Šu-Īstar iŝ-am-šu*

Ē^{be-tim} ma-ma-an

a-na Šu-Īstar

K. *i-tù-ar*

10. *2 ma-na KÛ.BABBAR*

Ay. *i-ša-qal-šu-um*

ĪĠĪ Ma-sâ-a

ĪĠĪ Ū-zu-a

ĪĠĪ Kâ-ra-šu-na

ĪĠĪ A-lu-lu

(5) *Šu-Īstar*, (1-2) $1/2$ *min*[a gümüş]e ve fâizine (karşılık) (3-4) *Šu-Bē[lum]*'un oğlu *Šarnikan*'dan evi (5) satın aldı. (6-9) Eğer herhangi bir kimse evin (sahipliği) hususunda *Šu-Īstar*'a müracaat edecek olursa (10-11) 2 *mina* gümüşü ona ödeyecek. (12-15) *Masa*'nın huzurunda, *Uzua*'nın huzurunda, *Karasuna*'nın huzurunda, *Alulu*'nun huzurunda.

Açıklamalar :

St. 1-2. Şu ana kadar *Šu-Bēlum* ile akrabalığı bilinmeyen ve yerli dilde bir isim taşıyan *Šarnikan*, evini, herhâlde zamanında ödeyemediği çok düşük bir miktar olan $1/2$ *mina*'lık gümüş borcu ile, buna âit birikmiş fâizlerine karşılık satmak, daha doğrusu devretmek zorunda kalmıştır.

No. 3 (Kt j/k 39)

Dokuz kişinin mührünün bulunduğu kaydedilen metinde, bir yerli bayanın, yakınlıkları ya da ilişkileri bilinmeyen diğer üç yerli şahsa, bu üç kişiden *Tamuria*'ya ait evin parasını ödediğini ve kendisine itiraz edilmesi

hâlinde, evin fiatı olan 1 *mina*'nın 5 katı miktarındaki 5 *mina*'nın iade edileceğini kaydetmektedir.

KIŠĪB NĪ-NĪ KIŠĪB A-lá-bi-za

KIŠĪB Du-ḥu-na-ra KIŠĪB

Ī-li-a KIŠĪB Ḥa-bi₄-a

KIŠĪB A-lá-ša-ki KIŠĪB

5. *Ta-mu-ri-a KIŠĪB Ga-li-a*

KIŠĪB Ša-da-aḥ-šu

Ay. 1 *ma-na KŪ.BABBAR šī-im*

É^{be}-i₄ ša Ta-mu-ri-a

iš⁷-ti na-dí-ša ù

10. *ku-nu-ki-ša Ḥa-ta-šu-šar*

a-na Ta-mu-ri-a

Ša-da-aḥ<-šu> ù Ga-li-a

ta-ás<-<qu>> qúl šu-ma

Ma-da-da ú še-ru-šu

15. *i-tù-ru-šī-im*

5 ma-na KŪ.BABBAR

K. *i-ša-qu-lu-šī-im*

(1-6) *NINĪ*'nin mührü, *Alabiza*'nın mührü, *Duḥunara*'nın mührü, *Īlia*'nın mührü, *Ḥabia*'nın mührü, *Alašaki*'nin mührü, *Tamuria*'nın mührü, *Kalia*'nın mührü, *Šadaḥšu*'nın mührü. (7-10) *Tamuria*'nın evinin değeri (olan) 1 *mina* gümüşü, onun terkettiği ve mühürlediği ile (birlikte); (10-13) (bayan) *Ḥatašušar*, *Tamuria*, *Šadaḥšu* ve *Galia*'ya ödedi. (13-15) Eğer *Madada* ve çocuğu o kadına itiraz edecek olurlarsa (16-17) 5 *mina* gümüşü ona ödeyecekler.

Açıklamalar :

3. satırdaki *Ḥabia*'nın, AKT I 39 metninin tabletinin 3., zarfının ise 1. ve 6. satırlarında geçen "*Ḥabia ša Kalatua*" ifadesindeki şahısla aynı olup olmadığı belli değildir. İsim ayrıca aşağıda No.6 metninin tabletinin 18., zarfının ise 2. satırında geçmekte ve buradan, *GAL mahirim* olan *Kalua*'nın kardeşi olduğu anlaşılmaktadır.

9. Bu satırdaki, *iš⁷* olarak değerlendirdiğimiz işaret biraz farklı yazılmıştır. Daha sonra gelen *na-dí-ša* kelimesini ise; *nadû*, *nadium* ve femininum formu ile *naditum* kelimesi ile irtibatlandırmak ve "o kadının terekesi, bıraktığı" şeklinde anlamak istiyoruz: AHw 705b 6b; CAD N I 67a la.

14. Şahıs adı olarak kabul etmek istediğimiz *Madada* ve oğlunun kimliği ve hangi sıfatla evi satın alana itiraz edeceği belli değildir. Ancak bunların *Tamuria* ile akraba olmaları muhtemeldir.

No. 4 (Kt 80/k 25)

Yerli bayan *Şupiasuwa*'nın, yine yerli *Walhasna*'nın evini, yakınlıkları bilinmeyen *Gabaşunuwa* ve *Lulu* ile *Walhasna*'dan aldığına, daha doğrusu evin fiatı hakkında onları paraya doyurduğuna dâir bir belgedir. Evin satış değeri kaydedilmemiş, ancak ev hakkında bir müracaat olması hâlinde 5 *mina* gümüş ödeneceği belirtilmiştir.

šī-im É^{be} ša Wa-al-ḥa-ās-na
Ga-ba-šū-nu-wa
Lu-lu ù Wa-al-ḥa-ās-na
Šu-pi-a-šū-wa tū-ša-bi₇-šū-nu

5. a-na Šu-pi-a-šū-wa
ma-ma-an lá i-tù-wa-ar
ša a-na É^{be}-ti
i-tù-ru-šī-ni
5 ma-na KŪ-BABBAR

K. 10. a-na Šu-pi-a-šū-wa

Ay. i-ša-qal
İGİ Ša-ḥa-ša-ra
İGİ Pè-ru-a
İGİ Ša-ḥa-ša-ra

15. DUMU Kā-ba-šū-nu-a

(4) *Şupiasuwa*, (1) *Walhasna*'nın evinin fiatı (hususunda) (2-3) *Gabaşunuwa*, *Lulu* ve *Walhasna*'yı (4) tatmin etti. (5-6) Hiç kimse *Şupiasuwa*'ya (ev hakkında) müracaat etmeyecek. (7-8) (Şâyet) ev için birisi ona başvuracak (olursa) (9-11) 5 *mina* gümüşü *Şupiasuwa*'ya ödeyecek. (12-15) *Şahaşara*'nın huzurunda, *Perua*'nın huzurunda, *Kabaşunua*'nın oğlu *Şahaşara*'nın huzurunda.

No. 5 (Kt a/k 1255)

İkūppia'nın, *Ababa*'ya âit evi, içinde kullanılan eşyanın bu fiata dâhil olup olmadığını ifade eden kısmı kırık olduğundan, bahsedilen eşyalar dâhil veya hâriç olmak üzere, 2 *mina* gümüşe satın alışı kaydeden metinde, anlatılan olaylardan bazıları kırıklar sebebiyle tam anlaşılamamaktadır.

- a-na 2 ma-na KÙ.BABBAR*
É A-ba-ba
I-ku-pi-a
iš-a-am lu ú-tù[-ub-tu-um]
 5. *lu ku-si-um*
lu pá-šū-ru-um
mì-ma šū-um-šū
ú-la ú-[-še-er]
É^{bc-tu}
 10. *É I-ku- [pi-a]*
 K. *a-dí ba-al-[tá-at]*
 Ay. *GA-MU-[-UH]*
tù-ša-ab
ma-ma-an
 15. *la i-tá-ra-sí*
a-dí ba-[al]-ta-at
[. . .] É^{bc-tu}
šū[-ma iš-t]ü-mu-uh-ma
[i-t]á-ra-sí KÙ.BABBAR
 20. *1 ma-na i-ša-qal-ši-im-ma*
tù-ši
IGI A-šūr-ma-lik
IGI I-ku-pi-A-šūr

(3) *Íkúppia*, (2) *Ababa*'nın evini (1) 2 *mina* gümüşe (karşılık) (4) satın aldı. (4-6) İster mobilya, ister iskemle, isterse masa (7-8) hiçbir şeyi [bırakmadı]. (9-10) Ev, *Íkúppia*'nın evi(dir). (11-13) Yaşadığı sürece... oturacak. (14-15) Hiç kimse o kadını (evden) çıkarmayacak. (16-17) Yaşadığı sürece [ ] ev [ ]. (18-21) Eğer (senedi) geçersiz kılırsa ve kadını evden çıkaracak olursa, ona 1 *mina* gümüşü verecek ve o kadın da çıkacak. (22-23) *Aššur-malik* 'in huzurunda, *Íkúppi-Aššur* 'un huzurunda.

Metnin zarfı :

KÍŠÍB A-ba-ba DUMU^d

KÍŠÍB A-šūr-ma-lik [DUMU

KÍŠÍB I-ku-pi [-a DUMU

a-na 2 [ma-na KÙ.BABBAR

5. *É A-ba-ba [I-ku-pi-a]*

iš-a-am lu [ú-tù-ub-tù-um]

- K. *lu ku-s/i-u/m*
 Ay. *lu pá-šú-ru-u/m mi-ma/*
[šú-um-šú] ú-[la ú-šé-er
 K. 10. *[. .] tú-m/u*
[la i-lá-]ra-sí/KÚ.BABBAR 1 ma-na/
 SK. *i-ša-qal-ši-im-ma*

Açıklamalar :

Tabletin 4. ve zarfın tahminen 6. satırında geçen kelimeyi, daha sonraki iki ev eşyası olan *kussium* ve *paššūrum* isimlerini nazarı itibara alarak, yine bir ev eşyası olan *utubtum* olarak değerlendirmenin isabetli olduğu kanaatindeyiz.

8. satırdaki *ú-la'*dan, yâni olumsuzluk ekinden sonra gelen ve sadece *ú-* işâretinin görünebildiği kelimeyi fiil olarak değerlendirmek gerektiği açıktır. Ancak, cümle akışı içerisinde hangi fiilin bu yere daha uygun olacağı tartışılabilir. Biz bu kısmı *ú-la ú-[šé-er]*, yani “ona serbest bırakmadı” diye kabul ediyoruz. Bununla da, evi satan kimsenin sadece evini sattığı, zikredilen eşyaları evi satın alana vermeyeceği ifâde edilmek istenmiştir düşüncesindeyiz. Bu durumun aksi, yâni bu cümleyi, evi satın alan kimsenin söylemiş olması da mümkündür. Özne belli olmadığı için fiil hem satan, hem de alan için geçerli kabul edilebilir. Kırık olan kısmı, *ú-la ú-[kâ-al-šú-nu]*, yani “onları tutmayacak” diye alarak, evi satın alanın, bahsedilen eşyaları alıkoymayacağını ifâde edilmek istendiğini de düşünebiliriz.

Tablet 12. satırında geçen işâretlerden kesin birşey çıkarmak zordur. Burada, belki de, *İkūppia'*nın satın aldığı evde oturmasını düşündüğü kadının adı kayıtlıdır. Daha sonra, kırıklardan dolayı anlayamadığımız durum değişikliği hâlinde, sözkonusu kadına ancak 1 *mina* gümüş verildikten sonra evden çıkarılabileceği belirtilmektedir.

15. ve 19. satırlarda geçen *tarādum*, “kovmak, taretmek, defetmek” karşılıklarına da gelmekte, fakat bu mânâda Kültepe metinlerinde daha önce geçmemektedir.

No. 6 (Kt k/k 35)

Bu metin, K.R. Veenhof'un Aspects of Old Assyrian Trade and Its Terminology isimli kitabının *GAL maḫirim* “pazar âmiri, ağası, idarecisi” ibâresini ele aldığı 394. sayfasında; K. Balkan'ın, Londra'daki Rencontre

Assyriologique'de fotoğrafını vererek *Kalua*'nın, *GAL maḫirim* olduğundan bahsettiğini belirttiği belge olmalıdır.

Yerli *Luwaduman*'ın evini, kendisiyle beraber; biri Asurlu, diğeri yerli ismi taşıyan üç kişiden, yine yerli *Šupiaḫšu*'nun satın aldığını kaydeden belgede, satış fiatı bulunmamakta, itiraz hâlinde evi satın alana 10 *mina* gümüş ödeneceği belirtilmektedir.

É Lu-wa-du-ma-an

a-na-šī-mi-im

A-šur-na-da

Lu-wa-du-ma-an ú

5. *Ma-ri-lá i-dí-nu*

Šu-pi-a-aḫ-šu iš-a-am

šū-ma ma-ma-an

a-na É^{nm}

i-tū-wa-ar

10. 10 *ma-na KÛ.BABBAR*

K. *i-ša-qal*

Ay. *lu be-el ḫu-bu-lim*

lu tū-si-num

i-tū-wa-ar

15. *a-na A-šur-na-da*

Lu-wa-du-ma-an

ú Ma-ri-lá i-tū-ru

IGI Kā-lu-a IGI Ḫa-bi₄-a

IGI Ta-ri-ku-ta

IGI Zū-a

(3-5) *Aššur-nādā*, *Luwaduman* ve *Marila* (1) *Luwaduman*'ın evini (2) fiata (5) verdiler (sattılar). (6) *Šupiaḫšu* satın aldı. (7-9) Eğer herhangi bir (kimse) ev için müracaat edecek olursa (10-11) 10 *mina* gümüş ödeyecek. (12-14) İster borcun sahibi, ister, *tusinnum* başvuracak (olursa) (15-17) *Aššur-nādā*, *Luwaduman* ve *Marila*'ya başvuracaklar. (18-20) *Kalua*'nın huzurunda, *Ḫabia*'nın huzurunda, *Tarikuta*'nın huzurunda, *Zua*'nın huzurunda.

Metnin zarfı :

KIŠIB Kā-lu-a GAL ma-ḫi-ri-im

KIŠIB Ḫa-bi₄-a a-ḫi-šū

KI[ŠIB] Ta-ri-ku-tá DUMU Ḫa-al-ki-a-šū

KİŞİB *Žu-a DUMU A-ta-lá*

5. *KİŞİB A-šur-na-da DUMU Ga-zu-ba*

KİŞİB Lu-wa-du-ma-an DUMU Hi-iš-ta-[aḫ]-šū

KİŞİB Ma-ri-lá

É Lu-wa-du/-ma-a/n

a-na ší/-m/i-im

K. 10. *[A-šur-na]-da Lu-wa-du-ma-an*

Ay. *ú [Ma-ri-]lá i-dí-nu*

Šu-pi-a-aḫ-šū iš-a [-am]

šū-ma a-na É^{um} ma-ma-[an]

i-tū-wa-ar 10 ma-na KÜ.BABBAR

15. *i-ša-qal šū-ma be-el*

ḫu-bu-lim lu tū-si-num

i-tū-wa-ar

a-na A-šur-na-da

K. *Lu-wa-du-ma-an*

SK. 20. *ú Ma-ri-lá*

i-tū-wa-ar

Açıklamalar :

St. 3-5. *Aššur-nādā*'nın, *Marila* ve evini sattıkları *Luwaduman* ile beraber geçmesi ilginçtir. Bu şahısların akrabalıkları ya da ilişkileri hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Biz, pek sık rastlanmamakla beraber, Asurlu birinin, yerli bir kadınla evlenmesi ve çocuğun da yerli dilde bir isim taşıması ihtimalini bu şahıslar için gözardı etmek istemiyoruz.

Marila şahıs adı, yayınlanmamış Kt s/k 54,3'te ve aynı metnin 13. satırında şu ifâdede geçer: (11) *İGİ Pé-ru-a* (12) *ra-dí-im ša É* (13) *Ma-ri-la*. Buradan *Perua*'nın, *Marila*'nın âilesinin kervan sürücüsü olduğu da anlaşılmaktadır.

Tabletin 14. satırındaki fiilin tekil olarak kullanılmasına rağmen, aynı özneyle âit 17. satırdaki fiilin çoğul kullanılması, bir kâtip hatası olarak değerlendirilmek gerektir. Metnin zarfının 15. satırındaki *šumma* kelimesi ile 17. ve 21. satırlarında geçen aynı formdaki çekilmiş fiiller; tabletteki anlaşılma- zlığı ortadan kaldırmakta ve "Eğer alacaklı ve *tusinnum* itiraz edecek olursa, *Aššur-nādā*, *Luwaduman* ve *Marila*'ya başvuracak" biçimde, cümleyi daha anlaşılır hâle koymaktadır.

Tabletin 13. ve zarfın 16. satırındaki *tusinnum*'un; C. Günbattı'nın Belleten 206. sayı, s. 58-59'da "*tusinnum* ve *rabi šābim*'in aynı zamanda bir *upatinnum* grubunun içinde yer aldıkları ve *upatinnum*'ların da asıl mülkiyeti başka birisine âit olan ve işletme özelliği bulunan bir emlak üzerinde, bazı imtiyazlara sahip 'kiracılar' oldukları" şeklindeki açıklamalarını değerlendirerek ve daha önceki metinlerde evi satanların, satın alana itiraz etmesi hâlinde ödeyecekleri miktarı belirten ifâdelere ilaveten, bu metinde, ayrıca "(ister) alacaklı, isterse *tusinnum* itiraz edecek olursa, (evi satan) *Aššur-nādā*, *Luwaduman* ve *Marila*'ya başvuracaklar" cümlesinin kaydedilmiş olmasını da gözönünde bulundurarak, "satış senetlerinde görünen ve hukukî bir özelliği olan şahıs veyâ görevli" olduğunu düşünüyüz.

18. satırdaki *Habia*, zarfın 1.-2. satırlarında görüleceği üzere *GAL maḥirim* olan *Wašhuba*'nın kardeşidir. İsim AKT I 39 tablet 3, zarf 1,6'da "*Habia ša Kalatua*" ifâdesinde ve yukarıda No. 3,3'de de geçmektedir.

Zarfın 1. satırında geçen *Kalua GAL maḥirim* ibaresi hakkında, Veenhof tarafından Aspects s. 394'de bilgi verilmiştir. Veenhof, bu ifâdenin, o ana kadar 6 metinde geçtiğini, bunlardan ikisinde bu unvanı taşıyan şahısların isimlerinin kaydedilmediğini belirtir ve üçüncü metinden *Kalua'nın GAL maḥirim* olduğunu anlaşıldığını ifâde eder, Diğer üç metinde ise bu unvandaki şahıs *Wašhuba*'dır. *Wašhuba*, bu üç metnin ikisinde şahit, üçüncüsünde ise köle olması muhtemel kaçak birinin iâdesini sağlayan kişi pozisyonunda geçmektedir. *Wašhuba*'nın iki metinde şahitlik yaptığı gibi, *Kalua* da bu metnimizde aynı fonksiyonda görünmektedir.

Bu unvandaki bir başka şahsa, satılan yünlerin fiatıyla ilgili bir belge olan Kt s/k 53 metninde rastlıyoruz: (1) *1 1/2 ma-na KÛ.BABBAR* (2) *šî-im SĠG.ĦĪ.A* (3) *KĪ Pî-ir-wa-al-a* (4) *GAL ma-ḥi-ri-im* (5) *ù Ša-da-aḥ-šu* (6) *a-ḥi-šu ŠĀ.BA* (7) *1 ma-na- i-a-um* (8) *1/2 ma-na ša* (9) *Ennum-A-šûr* (10) *DUMU Ša-lim-a-ḥi-im*, "(1-2) Yünlerin değeri (olan) 1 1/2 *mina* gümüş (3-6) pazar âmiri *Pirwal*'a ve kardeşi *Šadaḥšu* ile(dir) (6-7) İçinden 1 *mina*'sı bana (âittir). (8-9) (Kalan) 1/2 *mina Šalim-aḥum*'un oğlu *Ennum-Aššur*'un(dur)".

Bu metinden, *GAL maḥirim* "pazar âmiri, ağası" unvanındaki memur ya da görevlinin emanet malları, herhâlde ücret mukabili, muhafaza ettiği sonucunu da çıkarmaktayız.

No.7 (Kt 90/k 144)

Metin, *Kaniš kârumu*'nun iki Asurlu arasındaki ev satışı ile ilgili hususta kararını kaydetmekte olup, kırık kısımlardan dolayı tamamına nüfuz edilememektedir.

[*Ku-ra ú Bu-ur-A-šur i-na*]
mi-ig [-ra-ti-šú-nu i-b]u-tù-ni-a-ti-ma
É^u ša Ku-ra a-na
10 ma-na 10 GÌN KÙ.BABBAR Bu-ur-A-šur

5. *a-na a-ḫi-šu Í-na-a*
iš-a-am um-ma Bu-ur-A-šur-ma
a-di iš-ti Na-áb-Sú-en₆
[. . . .] a-ni-ni

.....
 .....

Ay. [*a-na-a-wa-tim a-ni-a-tim*]
kà-ru-um- Kà-ni-iš
i-di-ni-a-ti-ma İGÍ GU ša
A-šur ší-bu-ti-ni ni-di-in

5'. *İGÍ DÙG-ši-lá-A-šur*
İGÍ A-mur-DİNGIR A-da-da
ú A-mur-A-šur tap-pá-i-ni

(1-2) [*Kura* ve *Bür-Aššur* kendi] is[tekleri]yle bizi [tu]ttular: (3-6) *Bür-Aššur* 10 *mina* 10 *šeḡel* gümüşe, *Kura*'nın ev(ler)ini kardeşi *İnā* için satın aldı. (6-8) *Bür-Aššur* şöyle dedi: *Nab-Su'en* ile [...] kadar ... (1'-3') Bu ifâdeler üzerine *Kaniš kârumu* bizim hakkımızda hükmü verdi ve (3'-4') Asur'un *GU*'sunun huzurunda şâhitliğimizi yaptık. (5'-6') *Tâb-šilla-Aššur*'un huzurunda, *Amur-ilî*'nin huzurunda. (6'-7') *Adada* ve *Amur-Aššur* bizim ortağımızdır.

St. 9. Kültepe tabletlerinde *maḫar ... ša Aššur šibūtam nadānum*, yâni "Tanrı Asur'un ...'sunun huzurunda yemin etmek" ifâdesi içerisinde daha önce *GİR = patrum*, *šugarriq'um* ve **GAG.EN.GAL* kelimeleri geçmektedir*. Burada ilk defa olarak *GU* işâretiyle yazılmış kelime aynı

* Bu hususta yeni örnekler ve daha geniş açıklama, yakında Türk Tarih Kurumu, Belleten'de basılacak olan ve S. Çeçen ile beraber hazırladığımız, yeni belgelerle takviyeli Eski Anadolu'da, kölelik müessesesini inceleyen araştırmanın No. 7, 18'inde bulunmaktadır. Orada, **GAG.EN.GAL*'in Akadca'daki *šugarriá'um*'un Sumercesi olduğu açıklanmış ve metin yerleri kaydedilmiştir.

fonksiyonda kullanılmıştır. Bunun Akadca *qûm* karşılığına geldiği bilinmektedir⁹. Kelime Sumerce'den Akadca'ya geçen muktebes kelimelerdendir ve "keten, kenevir, kendir; ip, sicim; lif" karşılıklarına gelmektedir. Yukarıda belirttiğimiz, determinatifinden dolayı ağaçtan yapıma amblem olduğu anlaşılan *GAG.EN.GAL*'in bu ifâdede geçmesi, *qûm*'un aynı fonksiyonda kullanılan, ağaçtan veyâ bitkiden yapıma amblem karşılığına geldiğini ortaya koymaktadır.

⁹ AHW 924b-935a; CAD Q 285 vd.

No.1, 84/k 169

No.2, b/k 121

5.

10.

K.
Ay.

15.

20.

K.
SK.

5.

K.
Ay.

10.

15.

Handwritten musical notation on a staff.

A

sil. mührü

Handwritten musical notation on a staff.

5.

Handwritten musical notation on a staff.

B

danga mührü danga mührü

Handwritten musical notation on a staff.

K.

C

C

C

dam. m. dam. m. dam. m.

Ay.

Handwritten musical notation on a staff.

D! sil. mührü

Handwritten musical notation on a staff.

10.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

15.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

K.

A

sil. mührü

Handwritten musical notation on a staff.

Öy.

Handwritten musical notation on a staff.

5.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

K.10.

Ay.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

Handwritten musical notation on a staff.

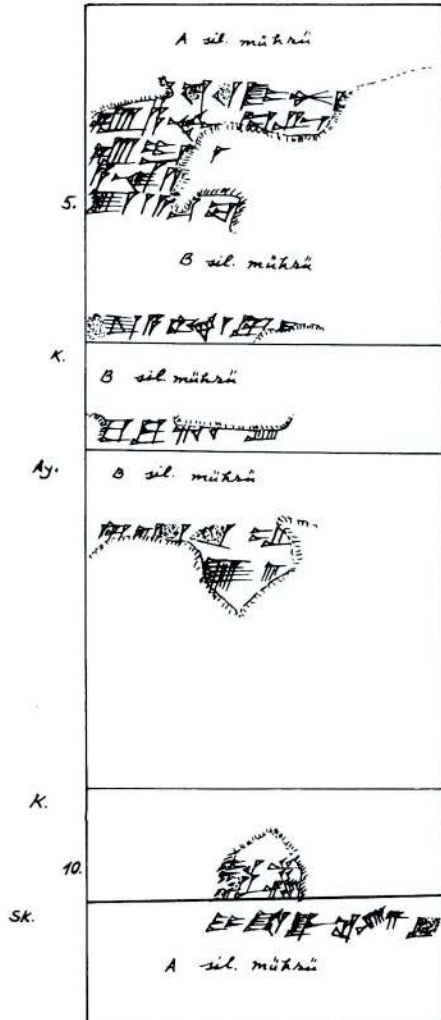
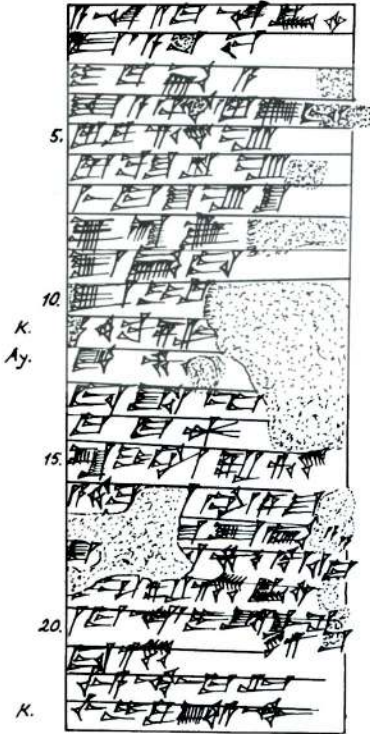
15.

Handwritten musical notation on a staff.

No. 5, a/k 1255

tablet

zarf

tablet

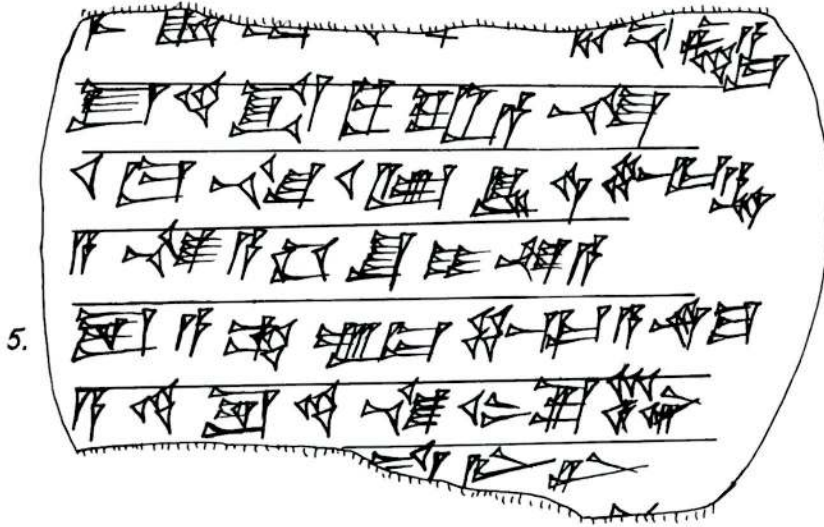
zarf

Handwritten cuneiform script on a tablet, organized into horizontal lines. The text is annotated with marginalia on the left side: '5.' at the top, '70.' and 'K.' in the middle, 'Ay.' below that, '15.' further down, and '20.' at the bottom.

Handwritten cuneiform script on a zarf, organized into horizontal lines. The text is annotated with marginalia on the left side: '5.' at the top, 'B sil. mihrā' below it, '10.' and 'Ay.' in the middle, 'D sil. mihrā' below that, 'K.' further down, 'A sil. mihrā' below that, '20.' at the bottom, and 'SK.' at the very bottom. The final line of text reads '14 adet baste'.

No. 7, Kt 90/k 144

Öy.

Ay.

